

Ideer til undervisning i kriminalitet

AF HELLE LOKDAM

Helle Lokdam er advokat og medlem af Tænketanken Forsete.

Den norske kriminolog Niels Christie sagde engang, at ”måden et samfund behandler sine afvigere, er et spejl på, hvad det er for et samfund.”

Hvad betyder det?

Temaet ”Kriminalitet” er egnet til gennem et konkret fokusområde at give en mere generel forståelse for, hvad det er for et samfund, vi lever i.

Ud over sociologiske vinkler, som f.eks. hvem er kriminelle, kan der anlægges en moralsk, etisk, filosofisk eller politisk vinkel på emnet. Hvorfor er noget kriminelt? Cannabis, fil-deling, prostitution, incest, økonomisk kriminalitet? Der kan også tages udgangspunkt i forhold, som er tæt på de unges liv, så som livs-varigt rygeforbud for unge født efter 2010 eller forbud mod at købe alkohol for unge under 18 år. Der er naturligvis mange andre emner, der kan danne grundlag for diskussionen.

Hvad viser udviklingen over tid om samfundets værdier, når man ser på spørgsmålene om, hvad skal være kriminelt, og hvordan det skal behandles? Skal der straffes, eller er der

andre muligheder? Tidligere straffede man i Danmark med stening, fysisk amputering og andre metoder, vi i dag finder inhumane. Den type straffe anvendes stadig rundt i verden. Hvordan sættes grænserne for, hvad et samfund kan gøre ved sine borgere, som har forbrudt sig mod de gældende normer? Er dødsstraf en mulighed? Hvad viser ændringerne i strafformer om udviklingen i samfundet som helhed?

I dag anses den kriminelle som en borger, som skal straffes for at have begået kriminalitet, men samtidig respekteres som menneske og helst igennem afsoningen af straffen behandles på en måde, så han efter løsladelsen kan fungere kriminalitetsfrit og leve et normalt liv. Det var en udvikling, som i Danmark tog fart op gennem 1970'erne og 1980'erne. Hvilke tendenser i samfundet førte til den kriminalpolitiske udvikling i netop disse år? Og hvad var grunden til, at den kriminalpolitiske diskussion herefter og op gennem 00'erne ændrede fokus til i højere grad at tale om øgede

FORBRYDELSE & STRAF

Strafer er en central byggesten for den måde, vores samfund fungerer på. Men ved du egentligt, hvorfor vi straffer? Og hvorfor vi straffer på den måde, som vi gør? På dette undervisningsite kan du dykke ned i straffens forunderlige historie, formål, betydning og konsekvenser - og bl.a. selv forsøge at agere dommer for en dag!

STRAFFENS UDVIKLING

STRAFFENS FORMÅL

STRAF I DAG

UDFORDRINGER OG ALTERNATIVER

DØM SELV

LÆRERVEJLEDNING

restriktioner, hævn, og lignende argumenter, som forskningen har vist virker modsat?

Efter disse mere generelle tanker om, hvordan emnet Kriminalitet kan behandles, kommer her nogle konkrete forslag, som mulig inspiration for undervisningen:

1. Jeg kan anbefale www.forbrydelseogstraf.dk. Det er et omfattende undervisningsmateriale målrettet til gymnasiebrug, som Den Rets- og Kriminalpolitiske Tænketank Forsete har lavet

med støtte fra bl.a. Undervisningsministeriet. Der er fire temaer: Straffens udvikling, Straffens formål, Straf i dag og Udfordringer og alternativer. Til hvert emne er der en film på ca. 10 minutter samt et omfattende og meget anvendeligt undervisningsmateriale.

I materialet er der bl.a. under emnet ”Døm selv” oplæg med fem sager indenfor områderne vold, drab og narkotika. Sagerne beskrives først helt kort, derefter mere detaljeret. Der lægges op til, at eleverne diskuterer, hvilken straf eller

TEMA: KRIMINALITET

anden reaktion, de finder relevant i den konkrete sag. Først præsenteres sagen kort og med kun få detaljer. På dette grundlag diskuteres, hvilken sanktion, der skal idømmes. Derefter tilføjes en række detaljer, som giver indsigt i de konkrete omstændigheder i sagen. Erfaringen viser, at eleverne herefter ændrer syn på, hvordan reaktionen bør være i retning af i højere grad at fravælge fængsel og i stedet prioritere andre reaktionsmuligheder samt, hvis der er behov for det, yde støtte og tilbyde behandling til såvel forurettet som gerningsmand.

Diskussionen om, hvad der bør lægges vægt på og hvilken reaktion, der skal idømmes, kan også rejse en væsentlig diskussion om begrebet ”retsfølelse”. Eventuelt kan dette sættes i sammenhæng med begrebet ”retsfornuft”.

2. De fem sager kan også benyttes som oplæg til rollespil om, hvordan en retssag foregår. Eleverne spiller de forskellige aktører: dommere, anklager, forsvarer, tiltalte og vidner.

3. Dagspressen præsenterer løbende konkrete aktuelle sager, som kan være relevante til undervisningsbrug. Det kan f.eks. være sager indenfor områderne terror eller seksuelle krænkelser. Her kan klassen deles op i grupper, der hver repræsenterer et politisk parti. Eleverne skal herefter undersøge, hvilken ideologi partiet bygger på, partiets retspolitik og eventuelle mærkesager. Herefter faciliteres en plenumdiskussion eller et valgmøde, hvor partierne diskuterer de konkrete sager eller mere principielle spørgsmål.

4. I et andet indlæg i dette blad, har de tidligere retspræsidenter Birgitte Holmberg Pedersen og Bjarne Bjørnskov Jensen beskrevet et ”gymnasieprojekt”. Det går ud på, at klassen får besøg af en dommer, anklager eller forsvarer,

som beskriver retssystemet og en straffesags forløb. Herefter overværer eleverne en retssag, og derefter laver de rollespil. Dette grundige projekt vil give de unge stor indsigt i, hvordan domstolene fungerer, og hvordan en straffeproses forløber. At komme ud i virkeligheden og se, hvordan det foregår, er altid lærerigt.

5. Dette gælder også, hvis man alene vælger at invitere en dommer eller forsvarer ind i klassen til at fortælle om retssystemets indretning og om, hvordan en straffesag behandles.

6. Emnet kriminalitet kan være egnet til, at eleverne får til opgave at lave en avis. Nogle kan gå i retten og lave retsrapporter, andre kan lave baggrund, debatoplæg eller ledere, avisen skal redigeres og sættes op osv.

7. En opgave, som kan følge op på ovennævnte diskussioner, kan være at lave en tidslinje over udviklingen i de forskellige strafformer sat i sammenhæng med den generelle samfundsudvikling.

8. Det tidligere statsfængsel i Horsens er nu indrettet som fængselsmuseum. Det kan stærkt anbefales at besøge museet. Det giver et levende indblik i, hvad et fængsel er. Man ser fængslet indefra igennem forskellige aktørers roller. Det er gjort på en pædagogisk særdeles interessant og lærerig måde. Det kan være en elevopgave efterfølgende at skrive en fokuseret rapport fra besøget.

Dette er blot nogle få eksempler. Kun fantasien sætter grænser...